

DET KONGELEGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 15

(2005–2006)

Om lov om oppheving av lausgjengarlova og om endringar i straffelova o.a. (eige straffebod mot vald i nære relasjonar o.a.)

*Tilråding frå Justis- og politidepartementet av 7. oktober 2005,
godkjend i statsråd same dagen.
(Regjeringa Bondevik II)*

1 Innhaldet i proposisjonen

Regjeringa gjer i denne proposisjonen framlegg til lov om oppheving av lausgjengarlova og om endringar i straffelova o.a. (eige straffebod mot vald i nære relasjonar o.a.). Proposisjonen inneheld for det første framlegget i Ot.prp. nr. 113 (2004-2005) Om lov om oppheving av løsgjengerloven og om endringer i straffeloven mv. (eget straffbud mot vold i nære relasjoner mv.), som vart sett fram i den førre sesjonen. Framlegget i Ot.prp. nr. 113 (2004-2005) vart ikkje handsama i den sesjonen. Etter forretningsordnen for Stortinget § 33 tredje ledd må Regjeringa setje framlegget fram att i den nye valperioden. I tillegg inneheld proposisjonen framlegg om nokre andre endringar i den gjeldande og den nye straffelova som det er gjort greie for i punkt 2, jf. lovforslaget del VII, og endringar i barnevernlova og sosialtenestelova, sjå punkt 3 med lovforslaget del VIII.

I proposisjonen her er det, med dei tillegga som det blir gjort greie for under punkt 2 og 3, tatt inn eit likelydande lovframlegg som i Ot.prp. nr. 113 (2004-2005), jf. lovforslaget del I-VI. For grunningeving av desse forslaga viser departementet til den proposisjonen.

2 Endringar i gjeldande og ny straffelov

2.1 Oversyn

Ein alminneleg del i den nye straffelova blei vedteken ved lov 20. mai 2005 nr. 28. Den gjeldande straffelova (lov 22. mai 1902 nr. 10) blei samstundes endra på nokre punkt. Departementet har vorte merksam på at det er naudsynt med ytterlegare endringar i føresegnene om tap av rettar og samfunnsstraff i den gjeldande straffelova §§ 15, 16 og 28 a for å føre vidare høvet til å kombinere tap av rettar med andre straffer, og høvet til å kombinere samfunnsstraff og bot. Endringane bør gjerast før dei endringane som allereie er vedtekne i den gjeldande straffelova tek til å gjelde, jf. nærmare nedanfor i punkt 2.2 og 2.3.

Det er ikkje naudsynt å endre den nye straffelova på motsvarande vis. For kvar reaksjon er det her uttrykkjeleg nemnt kva for andre reaksjonar han kan bli kombinert med.

I den alminnelege delen i den nye straffelova § 5 har det som følgje av ei tilføyning i første ledd blitt ein tilvisingsfeil i tredje ledd. Departementet foreslår at dette blir retta opp, jf. punkt 2.4.

2.2 Tap av rettar etter straffelova 1902

Ifølgje straffelova 1902 § 15 tredje ledd første punktum og § 16 kan tap av rettar i dag alltid bli kombinert med – dvs. bli pålagt i tillegg til – andre straffer. Høvet blir særleg nytta i saker der det er naudsynt etter lova § 29 å dømme nokon til tap av retten til ei stilling eller til å drive ei særskild verksemd, slik tilfellet ofte er i saker om seksuallovbrot, økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet.

Reglane om straff i form av tap av rettar i den nye straffelova skil seg mykje frå gjeldande rett. Forbetringane var av ein slik art at det var ynskjeleg å endre den gjeldande straffelova på same vis, slik at endringane kan ta til å gjelde før den nye lova. Disse endringane går fram av § 102 nr. 1 i den nye straffelova.

Dei inneber i hovudsak at:

- Somme former for tap av rettar blir oppheva
- Tap av rettar i form av retten til å drive verksemd (§ 29) og forbudet mot å opphalde seg på visse stader (§ 33) blir utvida
- Skiljet mellom hovudstraff og tilleggsstraff blir oppheva, og tap av rettar blir gjort til hovudstraff

Innpassinga av desse endringane i den gjeldande straffelova gjer det naudsynt med ytterlegare endringar. Etter straffelova 1902 må ein kombinasjon av hovudstraffer ha særskild heimel. Slike heimlar er anten tekne inn i den alminnelege delen av lova, jf. straffelova § 26 a, eller i det einskilde straffebedet, jf. til dømes § 271 om grovt bedrageri. Då straffelova 1902 § 15 blei endra for å gjere tap av rettar til hovudstraff, blei ikkje § 15 tredje ledd, som gjev heimel for å kombinere tap av rettar med annan straff, ført vidare. Ei slik vidareføring bør bli vedteken før endringane i den gjeldande straffelova tek til å gjelde.

Høvet til å kombinere tap av rettar med andre straffer blir sikra dersom heile tredje ledd i straffelova 1902 § 15 slik føreseigna lyder før lovendringane tek til å gjelde, blir teken inn i femte ledd i dei to attverande føresegnene om tap av rettar i § 29 og § 33 i straffelova 1902 slik dei vil lyde etter lovendringane 20. mai 2005 nr. 28. Femte ledd i desse føresegnene vil då lyde:

«Rettighetstapet etter bestemmelsen her kan idømmes ved siden av eller istedenfor annen straff, men kan bare ilegges som eneste straff hvis det ikke er fastsatt en minstestraft på fengsel i 1 år eller mer for handlingen.»

Framlegget gjev både ein heimel til å kombinere tap av rettar med andre straffer og ein klår

heimel til og avgrensing av høvet til å nytte tap av rettar som einaste reaksjon.

2.3 Samfunnsstraff etter straffelova 1902

På liknande måte som for tap av rettar (sjå punkt 2.2) har den nye straffelova òg reglar om samfunnsstraff som ein ynskter å gjennomføre i straffelova 1902. På same vis er det naudsynt å endre den gjeldande straffelova ytterlegare for å føre vidare høvet til å kombinere samfunnsstraff med bot.

Fengsel, samfunnsstraff og bøter er etter straffelova 1902 hovudstraffer, jf. § 15. Som nemnt ovanfor, kan hovudstraffer etter gjeldande rett ikkje bli kombinerte utan ein uttrykkeleg heimel i den alminnelege delen eller i det einskilde straffebedet.

Då straffelova 1902 blei endra i samband med vedtaket av ei ny straffelov, blei følgjande «kombinasjonsføresegn» teken inn i § 28 a sjette ledd:

«Når særlige grunner tilsier det, kan ubetinget fengselsstraff på inntil 30 dager idømmes sammen med samfunnsstraffen.»

Det er naudsynt med ytterlegare tilpassingar av den gjeldande straffelova for å halde fast dei høva til å kombinere samfunnsstraff med andre reaksjonar som vi har i dag, og som òg vil vere der når straffelova 2005 tek til å gjelde.

Høvet til å kombinere samfunnsstraff med bøter er ikkje brukt i stor mon i dag (sjå Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) side 298), men høvet bør førast vidare. Departementet foreslår difor at § 28 a i straffelova 1902 får eit nytt sjette ledd med slik ordlyd:

«Sammen med samfunnsstraff kan det idømmes

- a) bot, selv om bøter ellers ikke er fastsatt som straff for lovovertrædelsen, eller
- b) ubetinget fengselsstraff på inntil 30 dager når særlige grunner tilsier det.»

Saman med dei endringane som departementet foreslår i § 29 femte ledd og § 33 femte ledd, jf. punkt 2 over, vil ein slik ordlyd gje det same høvet til kombinasjon som vi har i dag, og som vil bli ført vidare når straffelova 2005 § 51 tek til å gjelde.

2.4 Stadleg virkeområde etter straffelova 2005

I Innst. O. nr. 72 (2004-2005) om lov om straff side 42 gjekk justiskomiteen inn for at den norske straffelovgjevinga skal kunne gjelde mot straffbare handlingar som er brot på krigen sin folkerett sjølv

om dei ikkje er straffbare i den staten dei er gjorde. I samsvar med dette fekk straffelova 2005 § 5 første ledd eit nytt nr. 3. Ein oversåg då at det òg måtte gjerast ei endring i § 5 tredje ledd som viser til første ledd.

Departementet legg til grunn at brot på krigen sin folkerett skal kunne bli forfølgde i Noreg jamvel når dei er gjorde av «utlending i utlandet», og at det nye nr. 3 difor skal vere med i oppregninga i tredje ledd. På denne bakgrunn foreslår departementet at føresegna får følgjande ordlyd:

«Første ledd nr. 1, 2, 3, 6 og 7 gjelder tilsvarende for handlinger foretatt av andre personer enn dem som omfattes av første og annet ledd, når personen oppholder seg i Norge, og handlingen har en lengstestraff på fengsel i mer enn 1 år.»

3 Endring i barnevernlova og sosialtenestelova

3.1 Forslag om overgangsføresegner til gjennomføring av endringar i lov om barnevernstenester og lov om sosiale tenester

Ved endringslov 17. juni 2005 nr. 65 blei det gjort enkelte endringar i barnevernlova og sosialtenestelova. Endringane trer i kraft 1. januar 2006, jf. kgl. res. 17. juni 2005 nr. 614.

Etter gjeldande rett kan ei barnevernsak i praksis bli handsama i fire instansar (fylkesnemnd, tingrett, lagmannsrett og Høgsterett) før endeleg avgjerd ligg føre. For å korte ned saksgangen for tvangsvedtak i barnevernet er det gjort ei endring som går ut på at anke over domen frå tingretten i barnevernsaker ikkje kan fremjast utan samtykke frå lagmannsretten, jf. ny § 9-10 a andre ledd i sosialtenestelova. I Ot.prp. nr. 64 (2004-2005) rådde Barne- og familiedepartementet til at rettsleg overprøving av vedtak frå fylkesnemnda skulle skje direkte for lagmannsretten. I Innst. O. nr. 115 (2004-2005) slutta fleirtalet i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen seg til tilrådinga frå justiskomiteen i Innst. O. nr. 110 (2004-2005) om lov om mekling og rettergang i sivile tvister. Fleirtalet i justiskomiteen gjekk inn for å føre vidare gjeldande instansrekkefølgje ved rettsleg overprøving av vedtak frå fylkesnemnda i barnevernsaker. For å sikre omsynet til rask saksgang, føreslo justiskomiteen i staden strenge vilkår for ankehandsaming

i lagmannsretten. Stortinget slutta seg til framlegga frå komiteane.

I Ot.prp. nr. 64 (2004-2005) blei det ikkje gjort framlegg om ein særskild heimel til å gje overgangsføresegner. Ny § 9-10 a i sosialtenestelova gjer det naudsynt med slike føresegner. Mellom anna vil det vere naudsynt å gje nærmare føresegner om kva for saker som skal bli handsama etter den någjeldande føresegna, og kva for saker som skal bli handsama etter den nye føresegna. Det kan òg vere naudsynt med overgangsføresegner til ei endring i barnevernslova § 4-20 om forenkling av handsaminga av saker om adopsjon med heimel i barnevernlova.

I samråd med Barne- og familiedepartementet gjer departementet på denne bakgrunn framlegg om ein heimel i lov 17. juni 2005 nr. 65 til å gi nærare overgangsføresegner.

3.2 Barnevernlova § 6-10 om politiattest

Eit eige straffebod om kjønnslege skildringar som gjer bruk av barn, jf. straffelova § 204 a, blei innført ved lov 20. mai 2005 nr. 29. Føresegner om annan pornografi blei førte vidare i § 204.

Ved ei endringslov 17. juni 2005 nr. 65 blei barnevernlova § 6-10 om politiattest endra. Endringa vil tre i kraft 1. januar 2006, jf. kgl. res. 17. juni 2005 nr. 614. Føremålet med denne endringa er å sjå til at politiattestane innanfor barnevernet femnar om kommersiell seksuell utnytting av barn. Etter endringa vil barnevernlova § 6-10 vise til straffelova § 204 første ledd bokstav d og f, jamvel om desse føresegnene no er overførte til straffelova § 204 a.

I samråd med Barne- og familiedepartementet gjer departementet difor framlegg om å justere endringa i barnevernlova § 6-10 femte ledd slik at føresegna vil vise til straffelova § 204 a i staden for straffelova § 204 første ledd bokstav d og f.

Justis- og politidepartementet

tilrår:

At Dykkar Majestet godkjenner og skriv under eit framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om oppheving av lausgjengarlova og om endringar i straffelova o.a. (eige straffebod mot vald i nære relasjonar o.a.)

Vi HARALD, Noregs Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjere vedtak til lov om oppheving av lausgjengarlova og om endringar i straffelova o.a. (eige straffebod mot vald i nære relasjonar o.a.) i samsvar med eit vedlagt forslag.

Forslag

til lov om oppheving av lausgjengarlova og om endringar i straffelova o.a. (eige straffebed mot vald i nære relasjonar o.a.)

I

Lov 31. mai 1900 nr. 5 om Løsgjængereri, Betleri og Drukkskab blir oppheva.

II

Straffelova 22. mai 1902 nr. 10 vert endra slik:

§ 26 skal lyde:

De nærmere reglene om gjennomføring av fengselsstraff, samfunnsstraff, strafferettslige særreaksjoner og forvaring gis ved særskilt lov.

§ 39 h skal lyde:

Kongen kan gi forskrifter om gjennomføringen av forvaring etter § 39 c.

§ 219 skal lyde:

Den som ved å true, tvinge, begrense bevegelsesfriheten til, utøve vold mot eller på annen måte krenke, grovt eller gjentatt mishandler

- a) sin tidligere eller nåværende ektefelle,*
 - b) sin eller tidligere eller nåværende ektefelles slektning i rett nedstigende linje,*
 - c) sin slektning i rett oppstigende linje,*
 - d) noen i sin husstand, eller*
 - e) noen i sin omsorg*
- straffes med fengsel inntil 3 år.*

Dersom mishandlingen er grov eller fornærmede som følge av handlingen dør eller får betydelig skade på legeme eller helse, er straffen fengsel inntil 6 år. Ved avgjørelsen av om mishandlingen er grov, skal det særlig legges vekt på om den har vart over lang tid og om det foreligger forhold som nevnt i § 232.

Medvirkning straffes på samme måte.

§ 256 annet ledd skal lyde:

Ved avgjørelsen av om underslaget er grovt skal det særlig legges vekt på om verdien av det underslåtte er betydelig, om underslaget er forøvd

av offentlig tjenestemann eller noen annen ved brudd på den særlige tillit som følger med hans stilling eller virksomhet, om det er *bokført* uriktige regnskapsopplysninger, utarbeidet uriktig regnskapsdokumentasjon eller uriktig årsregnskap, eller om den skyldige vitende har voldt velferdstap eller fare for noens liv eller helbred.

§ 271 annet ledd skal lyde:

Ved avgjørelsen av om bedrageriet er grovt skal det særlig legges vekt på om handlingen har voldt betydelig økonomisk skade, om den skyldige har foregitt eller misbrukt stilling eller oppdrag, om han har forledet almenheten eller en større krets av personer, om han har *bokført* uriktige regnskapsopplysninger, utarbeidet uriktig regnskapsdokumentasjon eller uriktig årsregnskap, eller om han vitende har voldt velferdstap eller fare for noens liv eller helbred.

§ 276 annet ledd skal lyde:

Ved avgjørelsen av om utroskap er grov skal det legges særlig vekt på om handlingen har voldt betydelig økonomisk skade, om den er forøvd av offentlig tjenestemann eller noen annen ved brudd på den særlige tillit som følger med hans stilling eller virksomhet, om den skyldige har *bokført* uriktige regnskapsopplysninger, utarbeidet uriktig regnskapsdokumentasjon eller uriktig årsregnskap, om han har tilintetgjort, ubrukbargjort eller skjult registrerte regnskapsopplysninger eller regnskapsmateriale, bøker eller andre dokumenter, eller om han vitende har voldt velferdstap eller fare for noens liv eller helbred.

§ 286 første punktum skal lyde:

Den som forsettlig eller uaktsomt vesentlig tilsetter bestemmelser om *bokføring* og dokumentasjon av regnskapsopplysninger, årsregnskap, årsberetning eller regnskapsoppbevaring som er fastsatt i lov eller forskrift i medhold av lov,

straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år eller begge deler.

§ 350 skal lyde:

Den som ved slagsmål, støy eller annen utilbørlig atferd forstyrrer

- a) *den alminnelige fred og orden,*
 - b) *den lovlige ferdsel,*
 - c) *omgivelsenes nattero eller*
 - d) *omgivelsene på et sted hvor han uberettiget forblir tross pålegg om å fjerne seg,*
- straffes med bøter eller fengsel inntil to måneder.*

På samme måte straffes den som i selvforskyldt rus forulemper eller volder fare for andre.

Medvirkning straffes på samme måte.

III

Lov 21. november 1952 nr. 3 om tjenesteplikt i politiet vert endra slik:

§ 1 første ledd skal lyde:

Menn og kvinner som i henhold til sivilforsvarslovgivningen er pliktig til å gjøre tjeneste i *sivilforsvaret*, kan i stedet pålegges å gjøre tjeneste i politiet.

IV

Straffeprosesslova 22. mai 1981 nr. 25 vert endra slik:

§ 67 annet ledd bokstav d skal lyde:

- d) *forbrytelse mot militær straffelov § 34 annet ledd annet straffalternativ, jf. tredje ledd, tolloloven § 66, merverdiavgiftsloven § 72, ligningsloven § 12-1, utlendingsloven § 47 annet ledd, jf. femte ledd, regnskapsloven § 8-5 første ledd første og tredje punktum, jf. tredje ledd første punktum og bokføringsloven § 15 første ledd første og tredje punktum, jf. tredje ledd første punktum.*

§ 76 tredje ledd første punktum skal lyde:

Saker ved lagmannsrett og tingrett som gjelder forbrytelse som etter loven kan medføre fengsel i mer enn 6 år, eller sak hvor påtalemyndigheten vil påstå idømmelse av *særreaksjon eller forvaring*, skal under hoved- og ankeforhandling føres av en statsadvokat.

§ 96 femte ledd skal lyde:

Vil påtalemyndigheten påstå idømt *særreaksjon eller forvaring*, skal siktede alltid ha forsvarer under hovedforhandlingen.

§ 147 a annet punktum skal lyde:

De sakkyndige skal straks etter at de har avgitt den rettspsykiatriske erklæringen, underrette *det regionale helseforetaket eller helseforetak det bemyndiger* om saken.

§ 248 fjerde ledd skal lyde:

Sak om særreaksjon *eller forvaring* kan ikke pådømmes ved tilståelsesdom.

V

Lov 17. januar 1997 nr. 11 om endringer i straffeloven m.v. (strafferettslige utilregnelighetsregler og særreaksjoner) vert endra slik:

Del II nr. 3 andre punktum skal lyde:

Hvis påtalemyndigheten mener at særreaksjon *eller forvaring* fortsatt er nødvendig etter utløpet av lengstetiden, må den reise sak med påstand om idømmelse av særreaksjon *eller forvaring* etter straffeloven §§ 39, 39 a eller 39 c.

Del II nr. 3 fjerde punktum skal lyde:

Retten avgjør ved dom om det skal idømmes særreaksjon *eller forvaring* som nevnt.

Del II nr. 4 første punktum skal lyde:

Den som er idømt sikring, kan kreve at påtalemyndigheten innstiller sikringstiltaket eller reiser sak med påstand om idømmelse av særreaksjon *eller forvaring* etter straffeloven §§ 39, 39 a eller 39 c.

VI

Lov 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff mv. (straffegjennomføringsloven) vert endra slik:

§ 1 skal lyde:

Anvendelsesområde

Denne loven gjelder for gjennomføring av fengselsstraff, strafferettslige særreaksjoner, *forvaring*, samfunnsstraff og varetektsfengsling og for gjennomføring av andre reaksjoner når det er særskilt bestemt i lov.

§ 3 fjerde ledd skal lyde:

Ved gjennomføringen av fengselsstraff, *forvaring* og strafferettslige særreaksjoner skal det så vidt mulig skje en gradvis overgang fra fengsel til full frihet og gis tilbud om deltagelse i fritidsaktiviteter.

§ 5 fjerde ledd skal lyde:

Kongen kan gi nærmere regler om kriminalomsorgens virksomhet, organisering og gjennomføringen av fengselsstraff, *forvaring*, strafferettslige særreaksjoner, varetekt, samfunnsstraff og andre reaksjoner når det er særskilt bestemt i lov.

§ 6 annet ledd annet punktum skal lyde:

Når den domfelte er idømt fengselsstraff på mer enn ti år, idømt en strafferettslig særreaksjon *eller forvaring* eller innsatt i avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå etter § 10 annet ledd, treffer regionalt nivå også avgjørelse etter §§ 12 til 16, 20, 33, 35, 36 og 42 til 44.

Overskrifta til kapittel 3 skal lyde:

Kapittel 3. Fengselsstraff, *forvaring* og strafferettslige særreaksjoner

§ 10 første og annet ledd skal lyde:

Fengselsstraff, *forvaring* og strafferettslige særreaksjoner kan gjennomføres

- a) i fengsel med høyt sikkerhetsnivå (lukket fengsel),
- b) i fengsel med lavere sikkerhetsnivå (åpent fengsel),
- c) i overgangsbolig,
- d) utenfor fengsel med særlige vilkår etter § 16, eller
- e) som prøveløslatt med vilkår etter § 43 annet ledd

Avdeling i fengsel med høyt sikkerhetsnivå kan tilrettelegges for innsatte med særlige behov, herunder personer som er idømt en strafferettslig særreaksjon *eller forvaring*, eller innrettes med særlig høyt sikkerhetsnivå.

§ 11 tredje ledd skal lyde:

Domfelte med særlige behov, herunder personer som er idømt en strafferettslig særreaksjon *eller forvaring*, bør settes inn i avdeling tilrettelagt for dette etter § 10 annet ledd.

Overskrifta til § 39 skal lyde:

Umiddelbar utelukkelse som følge av brudd ved gjennomføring av fengselsstraff, *forvaring* og strafferettslige særreaksjoner.

Overskrifta til § 40 skal lyde:

Reaksjon på brudd ved gjennomføring av fengselsstraff, *forvaring* og strafferettslige særreaksjoner.

§ 40 sjuende ledd første punktum skal lyde:

Den som forsettlig unndrar seg gjennomføringen av fengselsstraff, *forvaring* eller strafferettslige særreaksjoner, straffes med bøter eller fengsel inntil 6 måneder.

VII

Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven) vert endra slik:

§ 5 tredje ledd skal lyde:

Første ledd nr. 1, 2, 3, 6 og 7 gjelder tilsvarende for handlinger foretatt av andre personer enn dem som omfattes av første og annet ledd, når personen oppholder seg i Norge, og handlingen har en lengstestraff på fengsel i mer enn 1 år.

§ 102 nr. 1 vert endra slik:

§ 28 a sjettede ledd skal lyde:

- Sammen med samfunnsstraff kan det idømmes*
- a) *bot, selv om bøter ellers ikke er fastsatt som straff for lovbruddet, eller*
 - b) *ubetinget fengselsstraff på inntil 30 dager når særlige grunner tilsier det.*

§ 29 femte ledd skal lyde:

Rettighetstap etter bestemmelsen her kan idømmes ved siden av eller istedenfor annen straff, men kan bare ilegges som eneste straff hvis det ikke er fastsatt en minstestraff på fengsel i 1 år eller mer for handlingen.

§ 33 femte ledd skal lyde:

Rettighetstapet etter bestemmelsen her kan idømmes ved siden av eller istedenfor annen straff, men kan bare ilegges som eneste straff hvis det ikke er fastsatt en minstestraff på fengsel i 1 år eller mer for handlingen.

VIII

Lov 17. juni 2005 nr. 65 om endringer i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester og lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester (sosialtjenesteloven) m.v. vert endra slik:

I del I skal § 6-10 lyde:

Politiattesten skal vise om vedkommende er siktet, tiltalt, ilagt forelegg eller er dømt for brudd på straffeloven §§ 193, 194, 195, 196, 197, 199, 200 annet ledd, 201 bokstav c, 203 og 204 a.

Del VI skal lyde:

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. *Kongen kan gi nærmere overgangsbestemmelser.*

IX

Lova gjeld frå den tid Kongen fastset. Kongen kan setje i verk dei einskilde føresegnene til ulik tid. Det gjeld jamvel for oppheving av føresegnene i lausgjengarlova.

